

T Ö R V É N Y J A V A S L A T

a hazai egyetemek közgazdaságtudományi karain szerezhető közgazdaságtudományi oklevél képesítő erejéről.

1.§.

- 1/. A gazdasági ügyekkel foglalkozó miniszteriumok központi igazgatásairól, valamint a miniszteriumok kormányzati hatásköre alá tartozó azoknál a hivataloknál, melyeknél különleges gazdasági szakképzettséget igénylő ügyeket is intéznek, az 1929:XXX.t.c. 65.§-ában megállapított képzettséggel rendelkező személyeken kívül olyanokat is lehet alkalmazni, akik valamely hazai egyetemen közgazdaságtudományi doktori oklevelet szereztek, vagy egyetemi végzettség után nyx elnyert hites könyvvizsgálói oklevelük van.-
- 2/. Felhatalmaztatik a kormány, hogy az ily egyénekre nézve a gyakorlati közigazgatási vizsga letételének feltételeit, nemkülönben a vizsga anyagát rendeleti uton állapítsa meg.

2.§.

- 1/. Igazgatóvá, aligazgatóvá, cégvezetővé, vagy hasonló hatáskörű, de más elnevezéssel bíró állásra, továbbá minden olyan állásra, mely legalább évi 12.000 aranypengőt kitevő összjavadalmazással van egybekötve és amelynek működési köre gazdasági természetű, csak olyan egyént lehet kinevezni, aki valamely hazai egyetem közgazdaságtudományi Karán közgazdasági oklevelet, vagy közgazdaságtudományi doktori oklevelet szerzett, vagy egyetemi végzettség után elnyert hites könyvvizsgálói oklevéllel rendelkezik.
- 2/. Az /1/ bekezdés szabályát kell alkalmazni
 - a/ minden olyan pénzügyi intézménynél és szövetkezeti központnál, amelynek működése törvényen alapszik, illetőleg, amelynek alapszabályait a miniszterium hagyta jóvá;
 - b/. olyan részvénytársasági vagy szövetkezeti formában működő vállalatnál, amelynek saját tőkéje 500.000 aranypengő vagy ezt ~~meghaladja~~ meghaladja;
 - c/. minden más kereskedelmi társaságnál és egyéni cégnél, amelyre nézve ezt a területileg illetékes kereskedelmi és iparkamara meghallgatása alapján az illetékes miniszter előírja.

3.§.

A 2.§.-ban említett vállalatoknál olyan állásokra, amelyeknek rendszeres évi összjavadalmazása a 8.000 pengőt eléri, de a 12.000 pengőt nem haladja meg, a 2.§.-ban megjelölt képesítéssel rendelkező egyéneket is alkalmazni lehet, akik valamely hazai egyetemen közgazdaságtudományi karán, vagy kereskedelmi főiskolán kereskedelem-tudományi oklevelet szereztek.

4.§.

Felhatalmaztatik a magyar kir. kereskedelem és közlekedésügyi miniszter, hogy rendeletileg állapítsa meg a rendszeres összjavadalmazás fogalmát és rendeletileg módosíthassa a 2. és 3.§.-ban megjelölt értékhatárokat.

5.§.

Ezt a törvényt a kereskedelem és közlekedésügyi miniszter hajtja végre.

Tekintetes Kar !

A mult évi decemberi kari ülésen azt a megbizást kaptam, tanulmányozzam a doktori szigorlatoknál az elmúlt években kifejlődött gyakorlatot, oknyomozólag tegyem vizsgálat tárgyává az esetleg tapasztalt visszasságokat s ehhez képest a doktori tárgycsoportok engedélyezésének elvi alapra való helyezésére a kar elé megfelelő javaslatot terjesszek.

Tüzetes vizsgálataimnál az elmúlt két év s a jelen év statisztikai adatait dolgoztam fel, de figyelembe vettem elődeim régebbi, ugyane tárgyú összeállításait is.

Az adatokból megállapitható, hogy a tárgycsoportosítások általában rendszertelenek: 1/. némelykor a választott tárgyak köre összefolyik, /tehát a fő és két melléktárgy valójában két tárgyra zsugorodik össze/ 2., más esetekben ép ellenkezőleg : a tárgyak közötti összefüggést csak erőltetetten lehet felfedezni.

Logikusan azt gondolhatnók, hogy a közgazdasági és kereskedelmi osztályon leggyakrabban a közgazdaságtan szerepel doktori tárgyképen s hogy a szoros értelemben vett kereskedelmi pályára iparkodók a magángazdaságból kívánnának doktorálni. Ezzel szemben a statisztika azt mutatja, hogy az 1938/39. év óta, természetesen ezt is beszámítva, a közgazdaságtant fő tárgyul csak öten, melléktárgyul pedig csak 21-en választották.

Az üzemgazdaságtan fő tárgyként csak 1, melléktárgyként 3 esetben szerepel. Viszont vannak tárgyak, amelyek - ár az osztály képzésének fontos tudományszakai, de mégsem olyan centrális studiumok mint a fentebbi kettő, - f- és melléktárgyként 50-60 esetben szerepelnek. A különböző tárgyak választott kombinációjából arra a tendenciára kell következtetnünk, hogy az ifjuság a könnyebb studiumok felé orientálódik s ez a fő szempontja.

A közgazdasági és kereskedelmi osztályon a doktorátus kérdése rendezésénél az alapvető elvi szempont, amit el kell dönteni: a/ fenn akarja-e tartani a Kar a doktorátus tudományos

jellegét, vagy b/ ez elvből engdeményeket tesz.

Ha a tudományos jelleg megmarad, a doktorátus könnyítésének a gondolata kirekesztendő. Az alapszempontra csak az lehet: milyen doktori tárgycsoportok felelnek meg a Kar, vagy az osztály tudományos képzési rendszerének. Minthogy pedig a doktorátusnak minősítő ereje nincs, nézetem szerint a tudományos jelleghez ragaszkodnunk kell.

Ha az Osztály ill. a Kar ettől az elvtől eltér, akkor elkerülhetetlen lesz, - mint azt az eddigi példákból is látjuk, - hogy a jelöltek, mivel csak a doktori címre törekszenek, vagy a nekik legkönnyebb tárgycsoportosítást erőszakolják, vagy -különösen a már állásban levők- a foglalkozásukkal összefüggő studiumok egyes részletkérdéseit emelik ki, abból készítik értekezésüket s lehetőleg egy studiumparcellából óhajtanak doktorálni. A másik két tárgyat mellékesnek tartják.

Ennélfogva és a Kar ezidőszerinti elvi álláspontja alapján tervezetemben a doktorátus tudományos jellegéből indulok ki, s a következő elvek alapján dolgoztam ki tervezetemet:

- 1/. a választott tárgyak egy teljes tudománykört képviselnek.
- 2/. a tárgycsoportokban nem szerepelhetnek külön tárgyként olyan tudományágak, amelyek a másik kettő valamelyikével részben egymást fedik, egymásbafolynak, vagy egyik a másiknak kiemelt része, vagy egyik a másik tudását feltételezi.
- 3/. Nem szerepelhetnek egy tárgycsoportban olyan studiumok, amelyek egymással semmi logikus kapcsolatban nincsenek. Ez változtatna az eddigi gyakorlaton, de az újítás nézetem szerint indokolt, mert az a gyakorlat, hogy a második melléktárgynál nem kerestük a fő és az első melléktárggyal az eszmei összefüggést, a tárgyválasztásoknak éppen egyik tapasztalt anomáliája./
- 4/. A közgazdasági és kereskedelmi képzés jellegéből következik, hogy az alapvető közgazdasági, vagy kereskedelmi tárgyak valamelyikének minden tárgycsoportosításban vagy mint fő-, vagy mint melléktárgynak szerepelnie kellene. Ilyeneknek minősíteném :

- a/, a közgazdaságtant, beleértve a tantörténetet,
- b/ a közgazdasági politikát, mely magába foglalja az ipar, kereskedelmi, vám, belkereskedelmi, közleked. politikai, hitelpolitikákat
- c/ statisztikát,
- d/ a pénzügytant, vagy a pénzügyi jogot,
- e/ a közigazgatási jogot az iparjoggal,
- f/ a kereskedelmi és váltójogot a magánjoggal, vagy egyes tárgycsoportokban a magánjogot a kereskedelmi és váltójoggal,
- g/ az üzemgazdaságtant.

Ad a/ a tantörténetet azért gondolom a közgazdaságtannal összevonni, mert nézetem szerint senki sem ruházható fel a közgazdaságtan doktori címével, aki a közgazdaságtanba nem hatolt be annyira, hogy a tantörténetet ne ismerje.

Ad b/ a közgazdasági politika magába foglalja az ipar, kereskedelmi stb. politikákat. A doktori értekezés fogja esetről-esetre megszabni, hogy a közgazdasági politika mely specialis területén fekszik a hangsúly, tehát nem okozna nehézséget, hogy az a professzor legyen a censor, akinek az előadásai a disszertációhoz a legközelebb állanak, de nem lehet valaki a hitel vagy a vámpolitika tudományszakának doktora, ha nincs tisztában a közgazdasági politika általános tudományos megállapításaival.

Ad d/, a pénzügytant azért állítottam be vagylagosan a pénzügyi joggal, mert némely tárgycsoportban inkább a pénzügytan, másban viszont a pénzügyi jog illik bele.

Ad e/ a közigazgatási jog az iparjoggal c. tárgyban a hangsúly az iparjogon van, de azért használom a fenti megjelölést, mert a specialis iparjogi tudás is feltételez egy általános közigazgatási jogi, főképp szervezeti tájékozottságot.

Ad f/ a kereskedelmi és váltójog szigorlati tárgyként a magánjoggal együtt szerepel. Amint a mellékelt táblázatos összeállításból látható, egyes tárgycsoportosításoknál inkább szükséges az általános magánjogi tudás, másoknál a kereskedelemjogi, ezért lehetne tervezetem szerint vagylagosan vagy a magánjogot a

a kereskedelmi váltójoggal vagy a kereskedelmi és váltójogot a magánjoggal választani, a szerint, hogy melyik jogon van a hangsúly.

Ad g/. az üzemgazdaságtan doktori mértékkel mérve, alapvonalaiban magába foglalja a kereskedelmi és politikai számtant, biztosításügyet stb. Ahol azonban az üzemgazdaságtan fő tárgyként szerepel, ott a következő általános elttől eltérőleg, kivételesen a rokon specialis tárgyakat is külön felvehetőnek vélem, hogy karunk ezáltal adhasson egy különleges, alapos, magángazdasági doktorátust.

A közlekedési jog és politikát ezidőszerint nem vettem fel külön tárgynak, mert nyilvános rendes tanára nincs s az e tárgykörből választott értekezésnek megfelelően bevonható, vagy a közgazdasági politikába vagy a kereskedelmi jogba.

5/. Doktori szigorlati tárgy csak olyan lehet, amely valamely szóbeli szigorlatnak tárgya volt.

6/. Tekintettel arra, hogy a közgazdasági és kereskedelmi tudományoknak vannak alapvető, centrális tárgyai, a fő tárgyak körét ezekre szírotanám. Ezzel is hangsúlyozni kívánom, hogy melyik közgazdaságtudományi átfogó területen bizonyította be az illető a doktori címnek megfelelő tudását. Ennek az elvnek megfelelően fő tárgy lehetne: a/, a közgazdaságtan, b/ a közgazdasági politika, c/ a statisztika, d/ a pénzügytan, együtt a pénzügyi joggal, e az üzemgazdaságtan.

ad d/. Mint fő tárgyat azért kellene a pénzügytant a pénzügyi joggal összevonni, mert senki sem mondhatja magát a pénzügytan doktorának tételes pénzügyi tudás nélkül s a pénzügyi jog pénzügytani tudás nélkül alig lenne más, mint törvénycikkek tömegének memorialisálása.

Tudatában vagyok, hogy azáltal, ha valaki a pénzügytant és pénzügyi jogot együtt választja fő tárgynak, a mellésorakozó két melléktárggyal együtt négy studiumból tesz szigorlatot, de vallom azt is, hogy eme doktorátusnak a pénzügyi igazgatásban olyan tekintélye volna, amely előnyössé tenné azon hallgatóinknak, akik a pénzügyi igazgatásban akarnak elhelyezkedni.

A fenti alapszemponatok szerint dolgoztam ki a mellékelt táblázatokat, amelyek a variánsokat tüntetik fel s minden

további indokolás nélkül képet adnak tervezetéről, amit ezennel
a T. Osztály és a Kar szives jóindulatu bírálata alá bocsátok.

Budapest, 1941. március hó 18.-án.

dr. br. Kaas Albert s.k.

egyet.nyilv.r.tanár,
e.i.dékán.